

Dve domovini, Razprave o izseljenstvu – Two Homelands, Migration Studies, br. 25, Inštitut za slovensko izseljenstvo ZRC SAZU - The Institute for Slovenian Emigration Studies at the ZRC SAZU, Ljubljana 2007., 315 str.

Ovogodišnji, 25. svezak časopisa *Dve domovini* (*Dvije domovine*) u izdanju Instituta za slovensko iseljeničtvo pri Znanstveno-istraživačkom centru Slovenske akademije znanosti i umjetnosti, može privući pozornost i hrvatske stručne javnosti. Posebice zbog prve polovice njegova sadržaja, koju zauzima tematski blok naslovljen "Žumberčani – negdašnji i sadašnji graničari". Taj se dio časopisa sastoji od rasprava nekolicine suradnika bilateralnoga slovensko-hrvatskog projekta nazvanog "Populacijska dinamika na slovensko-hrvatskoj granici: primjer širega pokupskog prostora", na kojem se radilo 2005. i 2006. godine. Prema riječima njegove voditeljice Duške Knežević Hočevar, cilj projektu bilo je kompleksno osvjetljavanje procesa depopulacije koji se događa u hrvatskom Žumberku i slovenskoj Beloj krajini, dvama susjednim područjima smještenima uz državnu granicu.

Prirodno kretanje stanovništva, uzroke, posljedice i vrste migracija i remigracija, kao i prekogranično sklapanje bračnih veza istraživači su nastojali promotriti u širem društvenopovijesnom kontekstu, i u dijakronijskoj i u sinkronijskoj perspektivi. Tijek povijesnih zbivanja elaborirao je Marko Zajc raspravom "Problemi 'pripadnosti' Žumberčana i Marindolaca u desetljećima prije ukidanja Vojne krajine 1881. i nakon toga"; među ostalim, upozorio je i na promjenljivost očitovanja regionalnog/nacionalnog identiteta, izazvanu mijenama državnoga ustrojstva. Demografske i socijalnogeografske pojave koje su u posljednjih pet desetljeća obilježile Žumberčane predstavili su Damir Josipović ("Žumberak: granica, etničnost, vjeroispovijest, rodnost i migracije stanovništva – demogeografska analiza") i Peter Repolusk ("Neka demografska obilježja grkokatoličkih Žumberčana u Sloveniji"), potvrđujući Žumberak kao izrazito depopulacijsku hrvatsku regiju te navodeći grkokatoličku vjersku pripadnost kao jednu od primarnih sastavnica žumberačkoga identiteta. Voljeli bismo kad bi ubuduće autori pri istraživanju identitetskih obilježja svoju optiku proširili i na one stanovnike žumberačkoga podrijetla koji su rimokatoličke vjerske pripadnosti, a jednako se osjećaju Žumberčanima kao i grkokatolici. Time bi dobivena slika možda postala zamršenijom, ali i potpunijom.

Sudionica projekta s hrvatske strane Jasna Čapo Žmegač ("Povratak na granicu: migracijska iskustva u trokutu Hrvatska-Njemačka-Slovenija") u svojem je epistemološko-metodološkom pristupu temu promotrila "odozdo", polazeći od kazivanja četiriju posve određenih slučajeva iseljenika/povratnika, te iznoseći njihova iskustva u sadašnjem trenutku života uz granicu. Ove zbiljske životne sudbine interpretirala je zatim slijedom suvremenih znanstvenih teorija o migracijskoj problematici.

Dvije su autorice izučavale sklapanje bračnih zajednica unutar određenog naselja/župe s jedne, odnosno druge strane granice. Duška Kovačević Hočevar ("Žene li se Žumberčani većinom među sobom? Primjer župe Radatovići") analizom je obuhvatila brakove sklopljene u razdoblju unatrag 150 godina, povezujući izbore bračnih partnera s prevladavajućim tipom gospodarstva i življenjem u proširenim obiteljima. Utvrđenu (očekivanu) endogamnost župljana iskazala je grafičkim prikazima, tj. statističkim sredstvima koja su uvijek pomalo "suhoparna". Šteta što ih nije donekle "oživotvorila" podacima iz publicirane etnološke građe o sklapanju

braka u Žumberčana. Analiza, pak, Irene Rožman ("Bračne strategije župljana Velikih Brusnica podno Gorjanaca kraj Novog Mesta") počiva na temeljitom poznavanju različitih aspekata tradicijske svakidašnjice stanovnika ovoga slovenskog naselja, što je omogućilo stvaranje kompleksne slike uzroka i posljedica njihove, također prevladavajuće, endogamnosti.

Spomenute rasprave – prema obavijesti voditeljice projekta – tek su jedan od njegovih ishoda. Slijedit će mu objavljivanje opsežne znanstvene monografije, a kao krajnji cilj stvaranje modela interdisciplinarnog pristupa zadanoj tematici. S radošću i zanimanjem ih očekujemo.

Drugi blok objavljenih rasprava tretira užu iseljeničku tematiku, pa ih ovdje tek taksativno spominjemo. Tekst Marjana Drnovška naslovljen je "Krekova vestfalska pisma: socijalno-ekonomski pogledi i iseljeničstvo"; Marina Lukšič-Hacin piše o "Normativnim aspektima i radnim uvjetima migranata u Saveznoj Republici Njemačkoj". "Iseljenička književnost i periodika: rječite statistike" tema je Janje Žitnik, dok Mirjam Milharčič Hladnik obavještava o "Marie Prislant i njezinoj ulozi u očuvanje slovenske kulture i tradicije među slovenskim iseljenicima u SAD-u". "Etnički, regionalni i nacionalni identiteti u kontekstu europskoga pograničnog sudjelovanja: studija primjera Talijanske narodne zajednice u Slovenskoj Istri" rasprava je Ksenije Škrabec, dok Rebeka Mesarić Žabčić objavljuje tekst "Način življenja hrvatskog iseljeničkog korpusa u Australiji: iskustva, mišljenja i stavovi mladih australskih Hrvata". "Pitanjem identiteta u magrebskoj književnosti" bavi se Neža Florjančič. Od užih iseljeničkih tema izdvaja se prilog Maše Mikola intrigantnoga naslova "Tihi promatrač u šutljivu polju: etnografija danas", u kojem je riječ o metodološkim problemima suvremene terenske prakse. Naime, promijenjeno područje etnografskog rada postavlja pred istraživače nova epistemološka pitanja i nove etičke dileme. M. Mikola smatra da za suvremenu etnografiju više nije bitno premještanje istraživača iz jednoga fiksnog prostora u drugi, već je sve važnije premještanje kroz ne-fizičke – prema autoričinu izričaju – "domišljajuće" svjetove.

Aleksandra MURAJ

Ethnology in Slovakia at the beginning of the 21st century, Reflections and trends, eds. Gabriela Kiliánová [et al.], Ústav Etnológie Slovenskej Akad. Vied, Bratislava; Inst. für Europ. Ethnologie d. Univ. Wien, Bratislava – Wien 2005., 229 str. (Veröffentlichungen des Instituts für Europäische Ethnologie der Universität Wien, 27) (Etnologické štúdie, 9)

Institut za europsku etnologiju Sveučilišta u Beču još je 2001. godine objavio prvi tematski broj svoga izdanja posvećen nekoj od europskih etnologija, upravo hrvatskoj. Slijedilo je izdanje posvećeno bugarskoj, a u rukama mi je najnovije, koje se bavi suvremenosti u slovačkoj etnologiji, odnosno njezinim aktualnim stanjem. Riječ je o zborniku radova koji objedinjuje radove pročitane na međunarodnoj konferenciji organiziranoj u povodu pedeset pete obljetnice Instituta za etnologiju Slovačke akademije znanosti, u studenom 2001. godine u Bratislavi. Autorice i autori priloga nisu samo slovački etnolozi koji promišljaju povijest i suvremenost svoje discipline, već i njihovi inozemni kolege s kojima blisko surađuju i koji su također utjecali na njezin razvoj i oblikovanje. Tako se u ovom zborniku mogu pronaći tekstovi Gábora Barne i Mihála Sárkányja iz Budimpešte, Josefa Kanderta i Zdeněka Uhereka iz Praga,